

a také každý člen senátu mohou učiniti »před tím nebo potom« (?) i návrhy eventuelní. Osnova žádá v § 27. k platnosti řízení i hlasování při hlavním přelíčení, aby byla přítomna nadpoloviční většina všech členů senátu a mezi nimi aspoň 7 členů soudního výboru a k usnesení odsuzujícímu žádá $\frac{2}{3}$ většiny přítomných. Po mém soudu ustanovení toto odporuje ústavě, která presenci a hlasování aspoň v plenu upravila v § 32. úst. výlučně, sr. § 56. jedn. řádu. (Ve výboru ovšem bylo by možno presenci a hlasování upravití zákonem dle § 37. úst. listiny.)

Zastavení činnosti senátu nemá dle § 34. osnovy vlivu na řízení před senátem. Ústava sice mluví v § 31. jen o tom, že se zastaví trestní řízení před senátem rozpuštěním senátu, nikoli tedy uplynutím volebního období, ale patrně má na mysli oboje. Obnova přípouští se v osnově jen pro členy vlády, odsouzené pro činy trestní podle obecného zákona k trestu na svobodě. Poněvadž však členové vlády, kteří se dopustili činů trestních dle obec. zákona trestního, jsou podrobeni obecným předpisům, není třeba pro ně zvláštního ustanovení.

Několik těchto poznámek ukazuje, že osnova právem vzbuzuje pochybnosti; jest dělána, abych tak řekl, ze základního hlediska, že prezident a členové vlády budou náchylni k zneužití svého úřadu a že tedy N. S. musí se míti před nimi na pozoru; při tom však se zapomíná, že již v naší ústavě rovnováha mocí není úplně provedena a že nezřízené stranictví mohlo by někdy při provádění zákona vésti k šikanování. A že ani řízení soudové tu neposkytují vždy plné záruky, toho dokladem jsou různé rozsudky říšských soudů německých o náchylnosti k republice a jejím orgánům nijak nesvědčící.

Poslanec Dr. Michal Slávik:

Koblina a rokovina.

Na Východnom Slovensku rokovina a v Podkarpatskej Rusi koblina označuje cirkevnú daň v obilí. Preto zákon číslo 290/1920 v svojom záhlaví nesprávne znie »o zrušení koblíny a rokoviny«, lebo koblina a rokovina je to samé. Názov rokovina na Slovensku pochádza z ročného obdobia platenia cirkevnej dane (rok), názov koblina v Podkarpatskej Rusi svoj pôvod vzal od plošnej miery kabel*) (1000 kvadr. siah), lebo od jedného kabla pozemku platil sa jeden korec (23 $\frac{1}{2}$ l.) obilia. Na Strednom a Západnom Slovensku u evanjelíkov menuje sa táto daň sosophom, u rím. katolíkov ložné (lecticale).

Zákon č. 290/1920 v § 1. pojem rokoviny (koblíny) a povinných daní takto stanoví: »Na starých zvyklostiach založené povinnosti prifařených a priškolených osadníkov gréckokatolíckej cirkve v Podkarpatskej Rusi a na Slovensku: a) odvádzať farárom, kantorom a učiteľom určitú dávku z vlastnej skíudzne ročnej, t. zv. koblínu alebo rokovinu, — b) konať im t. zv. robotné dni, či »denníky«, buďsi pofahom alebo ručnou prácou na pozemkoch farných a školských, — c) privádzať im potrebné drevo palivové, — d) jako náhradu za povinnosti, uvedené pod písmenami a), c), odvádzať ročnú peňažitú dávku — sa zrušujú za prispenia státu«. Jako vidieť, v bode a) už je správne poukázané na to, že koblina je totožná s rokovinou a nie naopak, jako v záhlaví zákona, kde zo spojky »a« dalo by súdiť, že koblina je inšie, než rokovina.

Na Východnom Slovensku povinnosti, spomínané pod písmenami b) a c), menujú sa povinnými dňami. Na Západnom Slovensku pomenovali ich robotou. Sú to ručné práce a povozy.

Zvláštnosťou, správne rečeno nedostatkom tohoto zákona je i to, že zrušenie tejto dávky vzťahuje sa len na gréckokatolícku cirkev, jako by táto daň nebola i v iných cirkvách, lenže pod iným názvom.

*) Na Východnom Slovensku 32 kablov činí jeden orek, čomu na Západnom Slovensku povedia grunt (usadlosť).

Isté je, že rokovina (kobľina) a povinné dni sú pozostatkami poddanstva a nie sú primerané pre dnešnú dobu. Ponevác ale v materských (zamoravských) zemiach rímsky katolík vôbec neplatí žiadnej dávky cirkevnej, ponevác »ložné« je menej rozšírené i u slovenských rímskych katolíkov a ponevác u protestantov sosyp nebil tak do očí, preto sa stalo, že tento zákon zrušil len rokovinu (kobľinu) a povinné dni u grécko-katolíkov.

Dalej je skutkom i to, že protestantskí kňazi nežiadajú si zrušenie sosypu, ktorý počas vojny bol im pravým požehnaním, ba i sami cirkevní prídžajú sa sosypu.

§ 2. cit. zákona obsahuje spôsob tohoto zrušenia, keď hovorí: »Snemu Podkarpatskej Rusi vyhradzuje sa určit spôsob tohoto zrušenia a stanoví mieru primeranej náhrady pre oprávnených, jako i upraví pokračovanie po vyslechnutí príslušných úradov cirkevných a školských. Pre územie Slovenska bude spôsob zrušenia, miera primeranej náhrady pre oprávnených a pokračovanie upravené vládnym nariadením po vyslechnutí príslušných úradov cirkevných a školských.«

Ponevác v Podkarpatskej Rusi ešte niet snemu, preto táto úprava tam musí byť zatým odložená. Avšak na Slovensku túto úpravu má previesť vládne nariadenie, čo sa ale tiež dosiaľ nestalo, trebárs uplynulo od vydania tohoto zákona už viac, než šesť rokov. Vieme, že k tomuto sú potrebné požitkové zápisnice oprávnených, avšak už i toto generálne riešenie tejto páľčivej otázky mohlo a malo sa stať aspoň na Slovensku.

§ 3. cit. zákona dočasnú úpravu tohoto takto zaisťuje: »Dokiaľ zrušenie nebude právoplatne prevedené, ponecháva sa na vôľu oboch strán, aby sa dohodly o spôsobe, jakosti a miere dočasného vybavenia. Podrobnejšie ustanovenia o tom, jako sa táto dohoda má uzavierať, vydané budú vládnym nariadením. V prípadoch, kde sa nedocieli dohody, sú povinní osadníci, ktorých sa to týka, platiť oprávneným farárom, kantorom a učiteľom náhradu za doterajšie naturálne dávky a práce poľahové a ručné podľa stanovenej peňažitej hodnoty.« Zákon tento mal byť účinnosti dňom 5. mája 1920 a do dnes nevyšlo ani toto dočasné nariadenie vládne!

Na jednej strane stoja cirkevní úradníci, ktorí vyše šesť rokov nedostávali kobľinu (rokovinu) a povinné dni, na druhej strane zase máme poplatníka cirkevného, ktorý odvykol platiť a ktorému ťažko padne naraz zaplatiť dávku za minulých 6 rokov, ba skoro stane sa mu to nemožným.

Tento zákon bol vítaný nielen so strany cirkevných poplatníkov, ale sa mu tešili i sami kňazi, kantori a učítelia, lebo spôsob vyberania kobľiny (rokoviny) je zrovna ponižujúci pre oprávnených. Stredoškolsky a akademicky vzdelaný úradník cirkevný z domu do domu musel chodiť si (koleďa) pre zrno a iné prírodniny, pri čom utŕžil si nejednu nemilú poznámku. Preto § 261. Ústavy cirkve ev. a. v. na Slovensku stanoví: »Poplatky v prírodninách a ručné a záprahové práce môžu sa zameniť peniazmi podľa spoločnej dohody medzi presbyteriom sboru a medzi úradníkom sboru. Táto dohoda je platná len na jeden rok a závisí od schválenia seniorálneho presbyteria.« Ďalej § 263. teže cirk. ústavy dokladá: »Cirkevní daň a ostatné poplatky vyberajú cirkevní kurátori alebo sberatelia cirkevným sborom k tomu ustanovení. Cirkevný úradník nesmie vyberať svoj plat bezprostredne od údov sboru.«

Keď schádzalo i dočasnú úpravu obsahujúce nariadenie vládne, v nutnosti a zrovna protizákonne bol vydal zemplínsky župan čo vysvetľivku k výnosu ministra pre správu Slovenska toto nariadenie: »Županský úrad zemplínskej župy. Číslo 349/1922. pres.

Predmet: Vymáhanie rokoviny a kobľiny.

Pánom Hl. Slúžnym v Zemplíne,

k výnosu ministerstva pre správu Slovenska č. 12.643/21 odd. adm. I. Ponevác ani interesované osoby (farári a učítelia), ba ani úrady dobre

nepochopily smysel tohože, lebo žiadaly a úrady nariadily exekúciu na vymahanie rokoviny, kobliny na jednostrannú žiadosť a výkaz patričného farára alebo učiteľa, vydávam toto vysvetlenie a úpravu:

1. Vymahanie plnenia in natura je zakázané,
2. prípustné je vymahanie náhradného peňažného plnenia.

Upravujem pánov Hl. Slúžnych, aby na ten prípad, keď niektorý p. farár alebo p. učiteľ žiada exekúciu za rokovinu (koblinu), prv predvolali si do úradu patričného žiadateľa a prednejších cirkevníkov (kurátorov atď.), a aby pokúsili sa docieľiť medzi stranami pokonávku (shodu) ohľadom výšky výmeny každej jednej položky rokoviny (kobliny) preukázanej hodnoverne. Teda treba zistiť:

1. či výkaz žiadateľa (in natura rokoviny) je správny;
2. keď sa strany nemôžu dohodnúť, vtedy úrad vezme po jednotlivých položkách výkaz (ženský robotný deň, mužský povinný deň, fúra [formánka], kosiec, korec raži, žita, ovsu, jačmeňa [jarca] atď.) a pri každej položke zvlášť pokúsi sa docieľiť dohodu ohľadom výšky výmeny (koľko peňazí príde za kosca, za korec, za fúru). Keď sa nevedia dohodnúť o niektorej položke, výšku výmeny určí úrad, avšak tak, aby to nebolo príliš obťažné pre ľud.
3. Treba upozorniť obe strany, že proti určeniu výšky výmeny môžu apelovať do 15 dní k županovi.
4. Pripomínam, že v roku 1920. na žiadosť farárov som určil tieto výmeny: jedon peší deň ženy 6 Kčs, 1 kosiec 10 Kčs, 1 pluh 30 Kčs, 1 korec žita 20 Kčs, 1 korec ovsu 13 Kčs, povoz (fúra) 15 Kčs. V každej obci sú inšie pomery, a preto toto môže slúžiť len za smernice.
5. Generálne riešenie je prípustné len pri vzájomnej dohode. Na pr. obe strany sa dohodnú, že každý cirkevník titulom výmeny bude platiť na rok 100 Kčs.
6. Treba cirkevníkom vysvetliť, že rokovinu a koblinu musia si vymeniť peniazmi, aby si nenamýšľali, že ju vôbec nemusia dať ani in natura (robiť, dávať povozy, obilie), ani v peniazoch.

Michalovce, dňa 2. marca 1922.

Dr. Slávik, v. r., župan.«

Úkolom a povinnosťou vlády je teda:

1. bezodkladne vydať vládne nariadenie k § 3. zák. č. 290/920 o spôsobe jakosti a miere dohody o dočasnom vymahaní rokoviny (kobliny) a povinných dní;
2. čím dříve i právoplatne previesť spôsob zrušenia, miery prime-ranej náhrady rokoviny (kobliny) a povinných dní, jako to požaduje § 2. zák. č. 290/1920.

De lege ferenda mal by byť vynesení zákon, že:

1. zákon čís. 290/1920. sa modifikuje v tom smysle, že rokovina (koblina) v grécko-katolíckej cirkvi v Československej republike ponecháva sa fakultatívne v platnosti;
2. na minulé roky miesto rokoviny (kobliny) v grécko-katolíckej cirkvi v Československej republike tam, kde ona platená vôbec nebola, mal by štát dať menšiu vynáhradu patričným cirkevným hodnostárom;
3. jakákoľvek cirkevná daň v prírodninách vo všetkých cirkvách v Československej republike ponecháva sa fakultatívne v platnosti;
4. povinné dni (robota ručná a záprahová) vo všetkých cirkvách v Československej republike sa zrušuje alebo aspoň jako je to u ev. a. v. — môžu sa zameniť s roka na rok peniazmi podľa spoločnej dohody medzi cirkvou a medzi cirkevným úradníkom;
5. na prípad nedohody cenu obilia a iných prírodnín podľa bežnej ceny v deň splatnosti cirkevnej dane stanoví do 30 dní od podania na žiadosť, ktorejkoľvek strany okresný úrad;

6. výmenu povinných dní (roboty ručnej a povoznej) na žiadosť ktorejkoľvek strany stanoví do 30 dní od podania okresný úrad podľa miestnych zárobkových pomerov v deň splatnosti povinných dní;

7. proti výške náhrady obilia, iných prírodnín a povinných dní ktorákoľvek strana môže sa do 3 dní odvolať k župnému úradu, ktorý do 15 dní od zaprotokolovania rozhodne právoplatne;

8. na prípad, že sa obe strany dohodnú na dávke v prírodninách, nemôže patričný cirkevný úradník túže vyberať od cirkevníkov osobne, ale len nim alebo cirkvou poverený sberateľ.

Dr. C. Bařinka a dr. Jar. Horák:

Přehled občanských rozhodnutí N. S.

Povinnosť vrátiť peniaze za účastiny, keď sa účastinná spoločnosť neuvtorila.

Je nesporné, že účastinárska spoločnosť, dotyčne ktorej žalovaní jako zakladatelia zakladateľský prospekt vydali, sa neuskutočnila a valné zhromaždenie na utvorenie účastinárskej spoločnosti zvolané nebolo, nasledovne v smysle ost. odst. § 154. obch. zák. podpisatelia môžu žiadať od zakladateľov vrátenie peňazí, a títo sú povinní peniaze bezo srážky a pri solidárnej odpovednosti vydať.

V obchodnom zákone nie sú také obmedzenia dotyčne zakladateľov, že len ten je povinný späť dať peniaze vyplatené na účastiny, kto peniaze prevzal, — je tedy odpovednosť zakladateľov v prítomnom prípade solidárna.

Podľa § 152. obch. zákona za peniaze na účastiny zaplattené podpisateľom sú solidárne odpovední, z čoho plynie, že ponevác sa účastinárska spoločnosť neuvtorila, žalobník má právo svoje peniaze od zakladateľov — a to od ktoréhokoľvek alebo od viacej z nich žiadať.

Neporušil odvolací súd materiálne právne pravidlo tým, že žalovaných na vrátenie peňazí zaviazal.

Rv III 366/25. zo 29. I. 1926.

Povinnosť k náhrade škody z úrazu spáchaného tretou osobou.

Podľa zisteného skutkového stavu prichádza pre posúdenie otázky, či môže žalovaný činený byť zodpovedným za úraz žalobníka, v úvahu:

1. okolnosť, že žalovaný choval nenabitú pušku v nezamknutej komore, kam domáci ľudia mali voľný prístup;

2. okolnosť, že 14½ročný syn žalovaného nie doma, ale inde odcudzil dva ostré náboje a nabitý jedným z nich pušku, pripravil si ju, aby si vystrelil na vrany, až priletia ku stavaniu;

3. okolnosť, že 11½ročný synovec žalovaného, prišedši toho istého dňa na návštevu, vzal si pušku v komore, aby si s ňou pohral, a nevediac, že je nabitá, vystrelil na žalobníka.

O tom, že by so stanoviska morálnej odpovednosti mal žalovaný odškodniť žalobníka, nemôže byť pochybnosti, ale súdu neprislúši rozhodovať o morálnej povinnosti k náhrade škody, ale o právnom záväzku k tomu. S tohoto hľadiska je však otázkou, či postupoval žalobník správne, keď obrátil sa so svojou žalobou práve na žalovaného a nevybral si tých osôb, ktoré v prvom rade zapríčinily jeho úraz, totiž spomenutých už nezletilcov, ichž zodpovednosťou za úraz sa ovšem Najvyšší súd zaoberať nemôže, ponevác nie sú žalovaní.

Proti žalovanému samému je žalobný nárok so stanoviska právneho neodôvodnený. Možno ponechať stranou otázku, či to bolo opatrné, alebo neopatrné, keď žalovaný choval pušku v nezamknutej komore, kam mali domáci ľudia voľný prístup, lebo spor sústreďuje sa v tom, či žalovaný